

Connect

Versie februari 2026

Inleiding

Zomer 2025 is er een [leerplankader](#) voor een christelijke SoVa-methode opgeleverd die is ontwikkeld in opdracht van de SLRO. Dit leerplankader dient als instrument dat scholen kunnen gebruiken om (bestaande) lesmethodes te toetsen op visie en inhoud. Daarnaast kan het dienen als uitgangspunt tot gesprek met uitgevers. Uiteraard bepaalt een school zelf hoe belangrijk zij de aspecten die in het leerplankader staan vinden. Wanneer een aspect dat de school relevant vindt niet of alleen impliciet aan bod komt in de methode, kan een school zelf bepalen hoe zij dat aspect toevoegen in de lessen. Het hoeft niet te betekenen dat een methode niet geschikt is voor de school.

In het voorliggende document wordt de methode 'Connect' door de uitgever zelf getypeerd op basis van de meest relevante aspecten uit het leerplankader. Ook hebben de uitgevers zelf aangegeven aan welke (nieuwe) kerndoelen hun methode aandacht besteed. Onderwijsadviseurs van KOC (Ben Evink) en Driestar educatief (Bertine Haverhals), hebben de beschrijvingen van de uitgevers doorgenomen en vergeleken met de methodes. Zij bevestigen dat de beschrijvingen een goed beeld geven van de methode. Daarnaast hebben zij een samenvatting van die beschrijvingen gemaakt die je in een overzichtsdocument van vijf SoVamethoden vindt. Alle documenten zijn te vinden op de webpagina <https://slro.nl/cases/analyse-van-vijf-sova-methoden/>.

De SLRO is de uitgever erkentelijk voor zijn medewerking aan dit onderzoek en deze vergelijking. We hopen dat het scholen helpt om een keus te maken voor een methode voor de eigen school.

Voor een beschrijving van de methode op de site van de SLRO zie <https://slro.nl/leermiddelen/connect/>

1. Zijn er ontwikkelingen geweest of gaan die komen bij je methode?

Op dit moment zijn er geen nieuwe, concrete ontwikkelingen. Ik zit echter wel vol ideeën en ben aan het onderzoeken of er mogelijkheden zijn om een boek te laten schrijven (in samenwerking met een verhalen­schrijver), met voorleesverhalen die passen bij de thema's. Dit is echter nog niet concreet uitgewerkt, dus zit echt nog in de onderzoeksfase.

2. Welke tijdsinvestering vraagt de methode?

Per schooljaar worden er in iedere groep negen thema's behandeld. Ieder thema is in twee lessen te geven. Dit zijn totaal dus 18 lessen en komt erop neer dat er iedere twee weken een SoVa-les wordt gegeven. In groep 1-3 duurt iedere les 15-20 minuten. In groep 4-6 en 7-8 duren de lessen 45 minuten.

Kantooradres

Nieuwe Tiendweg 11a (Unit I)
2922 EN Krimpen a/d IJssel

T 06 517 58 522

E info@slro.nl

W www.slro.nl

KvK 80864988

RSIN 861830064

IBAN NL49 RABO 0363 6491 66

Vragen naar aanleiding van het leerplankader christelijke SoVA-methode:

3. Wat vind je van de uitkomsten van de enquête die vooraf is gehouden?
Herken je de resultaten in de praktijk?

Er valt een woord weg uit de vraag. Ik ga er even vanuit dat deze vraag gaat over de enquête die vooraf is gehouden. Die resultaten herken ik absoluut. Op de school waar ik werkzaam ben hadden we ook 'kinderen en hun sociale talenten' maar in de praktijk lag deze stof te happen in de kast. Ook wij waren dus heel erg op zoek naar een methode die voor alle groepen is (1 t/m 8), een doorgaande lijn biedt en verweven is gedurende de hele dag. Connect voldoet aan al deze wensen en bevalt bij leerkrachten en leerlingen erg goed. Iedereen is enorm enthousiast over deze methode!

4. Mens- en wereldbeeld

- a. Welk mens- en wereldbeeld zit er achter je methode?

Connect is echt een reformatorische lesmethode. Hier zit het mens- en wereldbeeld achter dat jullie ook beschrijven in het leerplankader.

- b. Hoe komt dat in de praktijk tot uiting?

Ieder thema begint met een passend Bijbelgedeelte. We beginnen met Gods Woord, bespreken met de leerlingen wat de Bijbel ons leert over het thema en maken, waar mogelijk, ook tijdens de lessen de verbinding met Gods Woord. Bijvoorbeeld: Bij het thema pesten bespreken we dat pesten in de wereld is gekomen door de zondeval. Bij het thema rentmeesterschap dat God de wereld goed en mooi heeft geschapen, maar door de zonde de schepping niet meer volmaakt is en wij als mensen vaak zo slecht omgaan met de schepping. Terwijl we juist als een rentmeester de aarde moeten beheren en ervoor moeten zorgen.

- c. Hoe kan een school die uitgaat van het mens- en wereldbeeld dat beschreven is in het leerplankader, je methode gebruiken op een manier dat het daarmee overeenkomt?

Ik geloof dat iedere christelijke, reformatorische school Connect kan gebruiken.

5. In welke mate zijn de volgende uitgangspunten die de SLRO hanteert voor alle methoden die ze wil aanbevelen/laten ontwikkelen van toepassing voor je methode?

	Niet van toepassing	Een beetje van toepassing	Veel van toepassing	Volledig van toepassing	Omschrijf in deze kolom je toelichting (indien van toepassing)
Samenstelling					

1. De leerkracht houdt de regie, niet de lesmethode				x	De leerkracht besluit zelf waar in het thema les 1 eindigt en les 2 weer begint. En d.m.v. de extra's kan het thema naar eigen inzicht worden uitgebreid.
2. Echt contact gaat boven virtueel contact				x	Er wordt nauwelijks gebruik gemaakt van filmpjes. We maken het onderwerp van het thema zichtbaar met proefjes waardoor alle zintuigen worden geprikkeld. Daarnaast wordt er veel gepraat, samengewerkt en geoefend.
3. Geen individualisme, er moet voldoende ruimte zijn voor leren in gezamenlijkheid			x		De meeste opdrachten voeren de leerlingen met elkaar uit. Soms bevat een thema een opdracht die leerlingen individueel moeten uitvoeren, maar hier volgt wel altijd een (klassikaal) gesprek op.
4. Digitale hulpmiddelen zijn ter ondersteuning en/of zijn vervangbaar door andere middelen of kunnen weggelaten worden				x	Er wordt nauwelijks gebruik gemaakt van filmpjes. In een enkele extra opdracht wordt er naar een filmpje verwezen, maar omdat de extra's optioneel zijn kan ervoor gekozen worden deze opdracht niet uit te voeren. De gewone lessen bevatten geen filmpjes.
Inhoud:					
5. Er wordt met eerbied gesproken over God, de Bijbel en de schepping				x	Absoluut!
6. Respect voor elk mens als schepsel van God en eerbied voor het leven				x	
7. Van mensen worden geen idolen gemaakt				x	
8. In de methode gaat het over meer dan kennis en vaardigheden. De methode besteedt aandacht aan waarden en normen die in overeenstemming zijn met de Bijbel en de reformatorische traditie				x	
9. Er wordt (ook) gebruik gemaakt van christelijke bronnen. (Zo ja, bij opmerkingen noteren welke bronnen)		x			De bijbel is uiteraard de belangrijkste bron en die wordt door heel de methode gebruikt. Daarnaast worden er geen specifieke christelijke bronnen gebruikt.
10. De leermiddelen doen recht aan de werkelijkheid				x	
11. De leermiddelen hebben oog voor Gods grootheid in de schepping en de gebrokenheid in de wereld. Waarbij het bij gebrokenheid gaat om de zonde van ons mensen én om de gevolgen van de zondeval (bijvoorbeeld ziekte en onvolmaaktheid)				x	Het thema rentmeesterschap gaat hier vooral over.

12. De leermiddelen zijn doortrokken van christelijke waarden				x	
13. Thema's, teksten en illustraties passen bij een reformatorische levenswijze				x	
14. Andere opvattingen en leefwijzen komen aan de orde wanneer dat relevant is				x	In de burgerschapsthema's is aandacht voor andere opvattingen en leefwijzen. Deze worden gezien vanuit bijbels oogpunt.
15. De leermiddelen besteden aandacht aan het leren vormen van een mening en het maken van verantwoorde keuzes				x	

6. Komen alle aspecten van de geselecteerde **kerndoelen** (zie hoofdstuk 3 leerplankader) in je methode terug en is het aanbod toereikend om aan de betreffende kerndoelen te werken?

a. Zo niet, welke onderdelen niet/minder?

In Connect wordt er geen aandacht besteed aan de lichamelijke gezondheid van de leerlingen (kerndoel 12)

Zie verder de bijlage aan het eind van dit document waarin voor de nieuwe kerndoelen (2025) wordt aangegeven welke deelaspecten in de methode aan bod komen.

7. Op welke manier geeft je methode **ondersteuning voor pedagogisch-didactisch handelen van de leerkracht?**

Lesdoel wordt aangegeven en leerkrachten weten hoe ze tijdens de les kunnen monitoren of het doel is/wordt behaald.	Bij ieder thema zijn lesdoelen opgeschreven. Er is niet concreet benoemd hoe je kunt controleren of de doelen zijn behaald.
Er worden tips gegeven voor differentiatie / afstemmen op specifieke onderwijsbehoeften (zowel ondersteuning als uitdaging)	Er staan geen concrete tips voor differentiatie, wel is dit m.b.v. de extra's heel eenvoudig te doen, door te kijken wat jouw groep nodig heeft en of het met een bepaald thema meer moet oefenen. Daarnaast kunnen leerkrachten eventueel ook zelf kiezen welk thema zij willen behandelen, afhankelijk van wat de groep nodig heeft.
Leerkrachten krijgen handvatten hoe ze leerlingen kunnen stimuleren om na te denken over hun eigen ontwikkeling	Iedere opdracht moet met de leerlingen geëvalueerd worden. Hier staan voorbeeldvragen bij die de leerkracht kan gebruiken. Deze vragen stimuleren de leerlingen om op zichzelf en eigen handelen te reflecteren.
Er wordt gebruik gemaakt van ervaringsleren: door actief situaties te (laten) ervaren, ontstaat er ruimte voor reflectie en verbetering van het gedrag.	Ja, dit door praktische opdrachten (dingen doen). In Connect wordt weinig gebruik gemaakt van rollenspellen, want mijn ervaring leert dat reformatorische scholen vaak wat terughoudend zijn in rollenspellen.
Overige opmerkingen	Geen

8. Welke praktische ondersteuning wordt geboden om een **veilige omgeving** voor leerlingen te (blijven) bieden?

Tips voor leerkrachten voor preventief én curatief handelen?	Die staan niet in de methode. Connect is echt een methode sociale vaardigheden. We willen leerlingen vaardigheden aanleren op allerlei sociale gebieden, maar zijn niet zozeer gebrand op het voorkomen van pesten. Het is geen anti-pest methode, maar is bedoeld om de algehele sfeer te verbeteren en om leerlingen inzicht te geven in zichzelf en de groep.
Concrete materialen voor leerlingen?	De methode zit vol met opdrachten, werkbladen, spellen en puzzels.
Suggesties voor ouderbetrokkenheid?	In de methode zelf staan geen suggesties. Wanneer ik scholen langsga geef ik wel altijd de tip om in de nieuwsbrieven te melden wat het SoVa thema is waaraan gewerkt wordt en wat de nadenkertjes zijn. Wel leuk om te weten: in het thema 'fouten maken mag' zit er een extra opdracht bij voor groep 7-8 waarbij ze hun ouders gaan interviewen. Zulke opdrachten maken ouders net even wat extra betrokken op de lessen.
Overige opmerkingen	Geen.

9. In welke mate zijn de volgende **uitgangspunten van identiteit en didactiek** van toepassing voor je methode?

N.B. wanneer iets niet aan bod komt, hoeft dat geen bezwaar te zijn. Een school krijgt wel inzichtelijk op welke punten het zelf aanvullende doelen kan stellen/activiteiten kan aanbieden als het betreffende punt door het team waardevol wordt gevonden.

In de methode is aandacht voor...	Niet van toepassing	Een beetje van toepassing	Veel van toepassing	Volledig van toepassing	Omschrijf in deze kolom je toelichting (indien van toepassing)
1. Verhouding tot God (Godskennis, zelfkennis, Christuskennis).			x		
2. Omgaan met gebrokenheid (/gevolgen) van zonde (niet kunnen voldoen, omgaan met/ verdragen van lijden).				x	

3. Vrijheid onder het gezag van God (tegenhanger van het liberalisme).			x		
4. Verantwoordelijkheid (voor jezelf en voor de ander) vanuit afhankelijkheid.			x		
5. Een veilige groep creëren waarin fouten gemaakt mogen worden en waarin geleerd kan worden.				x	Het thema 'fouten maken mag' gaat hier helemaal over. Daarnaast is veiligheid een belangrijk aspect dat in de hele methode naar voren komt.
6. Waarden centraal stellen als rode draad door de methode. De school moet dit verbinden aan de eigen visie. Competenties zijn concretisering van de waarden of dragen bij aan het leren 'uitoefenen' van de waarden.				x	Ieder thema wordt afgesloten met een nadenkertje. Een samenvattende zin die iets vertelt over de waarden van dat thema. De nadenkertjes kunnen de leerkrachten uitprinten en op het bord hangen, maar zijn optioneel ook verkrijgbaar als vlaggenlijn. Zo kunnen alle nadenkertjes van een heel jaar worden opgehangen en kunnen leerkrachten er eenvoudig naar terugverwijzen. Superhandig en staat ook nog eens heel gezellig!
7. Lessen illustreren met personen uit de (Bijbelse) geschiedenis (denk aan: Jozef en zelfbeheersing, Corrie ten Boom en vergevingsgezindheid, Anne van der Bijl over moed, C.S. Lewis over vreugde, ed.).			x		In de bijbelgedeeltes aan het begin van ieder thema worden soms ook personen uit de Bijbelse geschiedenis besproken (David bij het thema 'pesten', Mozes bij het thema 'fouten maken mag' etc.)

10. Zelfinzicht en zelfkennis zijn ons inziens relevante voorwaarden om te kunnen werken aan sociale en emotionele competenties.

Hoeveel aandacht wordt er in de methode besteed aan de volgende aspecten?

	Wordt geen aandacht aan besteed	Wordt een beetje aandacht aan besteed	Wordt veel aandacht aan besteed	Omschrijf in deze kolom je voorbeelden en/of geef je toelichting
1. Karaktereigenschappen en hun valkuilen (kernkwaliteiten). Wie ben ik? Waar ben ik goed in? Wat vind ik lastig?			x	Komt in diverse thema's terug: Onze groep (iedere jaargang), talenten, fouten maken mag, samenwerken, feedback etc.
2. Zelfwaardering/ zelfvertrouwen/ zelfzorg : Wie ben ik en van Wie ben ik en hoe kan ik tevreden leren zijn met wie ik ben. Leren herkennen en omgaan met eigen grenzen. Bij zelfvertrouwen ook ingaan op balans met afhankelijkheid.			x	Komt terug in de thema's grenzen, opkomen voor jezelf, groepsdruk.
3. Gevoelens en (basis)emoties herkennen en benoemen . Hierin beginnen bij de vier basisemoties en naarmate kinderen ouder worden uitbreiden naar meer gevoelens en gelaagdheid in gevoelens. Ook emotieregulatie aan bod laten komen.			x	Komt terug in de thema's emoties, omgaan met tegenslag, conflict.
4. Bewustzijn ontwikkelen van eigen verbale en non-verbale communicatie .			x	Komt terug in het thema communiceren.
5. Vervulling van psychologische basisbehoeften : relatie, competentie en autonomie. Deze drie basisbehoeften zijn niet 'los verkrijgbaar'. Ze moeten altijd in samenhang worden beschouwd. Autonomie vooral zien als 'verantwoordelijkheid nemen'.		x		Wordt niet expliciet benoemd in de methode, maar in de praktijk komen deze basisbehoeften wel aan bod.

Wanneer je dat doet met 'oog voor relatie/verbondenheid', is het juist iets wat heel goed past bij een christelijke mensbeeld.				
6. Aandacht voor en benoemen van schurende polariteiten tussen bijvoorbeeld autonomie en relatie. Soms is nadruk op zelfzorg bijvoorbeeld belangrijk en soms meer aandacht op zorg voor de ander. Elk kind heeft daarin iets anders te leren en soms verschilt het per moment wat er nodig is, hoe kunnen kinderen daarin 'phronesis' (praktische wijsheid) ontwikkelen?		x		

11. Welke waarden komen (mogelijk zonder dat ze als waarde benoemd worden) in welke mate terug in de lessen?

	Wordt geen aandacht aan besteed	Wordt een beetje aandacht aan besteed	Wordt veel aandacht aan besteed	Omschrijf hier je voorbeelden en/of geef je toelichting:
1. Barmhartigheid (ik leef mee met een ander en help een ander)		x		Wordt behandeld in het thema hulp vragen
2. Zelfbeheersing (ik kan nee zeggen tegen mezelf) Matigheid (Ik doe niet alles wat kan. Ik kies bewust) Koppeling met tevredenheid en geduld		x		Wordt behandeld in het thema grenzen, groepsdruk en conflict

3. Rechtvaardigheid , gekoppeld aan Eerlijkheid (ik ben eerlijk en geef anderen wat van hen is)		x		Komt kort naar voren in het thema feedback, maar wordt verder niet veel aandacht aan besteed
4. Trouw (ik doe wat ik beloof)		x		Wordt behandeld in het thema samenwerken (afspraken nakomen)
5. Respect (ik blijf vriendelijk naar een ander, ook als die iets anders vindt of doet dan ik) Koppeling met gehoorzaamheid en interesse tonen		x		Respect wordt behandeld in de burgerschapsthema's (multiculti en in de wereld)
6. Vrede/vreedzaamheid, Vriendelijkheid (concretisering van naastenliefde)			x	Komt in heel de methode tijdens diverse thema's naar voren
7. Verantwoordelijkheid (ik kan uitleggen wat ik doe. Ik voel me verantwoordelijk tegenover God en mijn naasten) Koppeling met moed		x		Wordt behandeld in het thema conflict en rentmeesterschap
8. Rentmeesterschap (ik ga goed om met de spullen van mezelf en anderen) koppeling met aandacht, verwondering			x	Het thema rentmeesterschap zit vol met deze waarden
9. Nederigheid, zelfverloochening Koppeling met zachtmoedigheid		x		Nederigheid wordt wel genoemd bij het thema talenten, maar er wordt niet uitgebreid aandacht aan besteed
10. Vergeving en herstel		x		Vergeving krijgt aandacht in het thema conflicten
11. Vreugde, speelsheid, blijdschap, dankbaarheid			x	Vreugde en blijdschap wordt behandeld in het thema emoties. Dankbaarheid zit in meerdere thema's verweven
12. Vrijheid onder Gods gezag		x		Wordt behandeld in het thema democratie

13. Ik-jij-wij:

- a. Waar ligt de focus in de methode?

Er is een constante wisselwerking tussen deze drie. Ook kan het per thema heel erg verschillen waar de focus op ligt.

- b. Welke lesinhouden uit de laatste tabel in hoofdstuk 5 komen niet aan bod

Het niet afhankelijk zijn van telefoon en social media komt niet aan bod. Er zijn in groep 7-8 wel enkele onderdelen van thema's waarin aandacht is voor social media, maar dan wordt er ingegaan op hoe je daar op een goede manier mee om gaat. Niet zozeer dat je er niet afhankelijk van moet zijn. Verder komen eigenlijk alle lesinhouden aan bod.

c. Welke lesinhouden komen in de methode óók aan bod, die niet in de tabel staan?

Rollen van leerlingen binnen de groep. Roddelen. Armoede. Christenvervolging. Genderidentiteit.

14. Overige opmerkingen:

Wat vind je relevant voor (christelijke) scholen dat ze weten over je methode?

Connect is geschreven vanuit het verlangen naar een methode sociale vaardigheden die aansluit bij het christelijk reformatorisch basisonderwijs. Ik ervaar het als mijn roeping om deze methode te ontwikkelen en te publiceren en het is mijn gebed dat het voor de scholen tot zegen mag zijn.

De methode is voor groep 1 t/m 8 en biedt een doorgaande lijn waarin leerlingen vaardigheden aanleren en oefenen binnen verschillende thema's. Om SoVa gedurende verschillende momenten van de dag onder de aandacht te brengen en niet alleen tijdens de SoVa-les, zijn er in Connect bij ieder thema enkele extra's. Deze extra's zijn vakoverstijgend en kunnen optioneel worden uitgevoerd.

In Connect wordt ieder thema begonnen met een passend Bijbelgedeelte. Op dit moment wordt er bij Bijbelteksten enkel gebruik gemaakt van de Statenvertaling. Wanneer er vraag is naar een andere vertaling kan dit ook gerealiseerd worden.

BIJLAGE

Kerdoelen primair onderwijs versie zomer 2025

Burgerschap (19 en 21) + mens en maatschappij (25-28)

(Die december 2025 zijn goedgekeurd door de tweede kamer)

In onderstaande kerndoelen is met een groene arcering aangegeven door de uitgever aan welke deelaspecten van de nieuwe kerndoelen de methode aandacht besteedt en/of voor welke deelaspecten de methode dekkend is.

KERNDOEL 19: DE SCHOOL GEEFT VORM AAN DE DEMOCRATISCHE OEFENPLAATS.

Burgerschap 19A - De school stimuleert sociale en maatschappelijke competenties van leerlingen.

Het gaat hierbij om:

- aanbieden van kennis en vaardigheden ten aanzien van basiswaarden van de democratische rechtsstaat en de diverse samenleving, gericht op respectvolle omgang;
- stimuleren van sociale vaardigheden en kritische denkvaardigheden;
- stimuleren van respectvolle communicatie, offline en online;
- aanbieden van activiteiten die sociale cohesie en actief burgerschap stimuleren.

KERNDOEL 20: DE LEERLING LEERT OVER SAMENLEVEN IN EEN DEMOCRATISCHE RECHTSSTAAT.

Burgerschap 20A - De leerling redeneert over het belang van basiswaarden van de democratische rechtsstaat.

Het gaat hierbij om:

- beschrijven van de betekenis van basiswaarden van de democratische rechtsstaat: vrijheid, gelijkwaardigheid en solidariteit;
- beschrijven hoe de Grondwet, kinder- en mensenrechten basiswaarden van de democratische rechtsstaat mogelijk maken;
- redeneren over hoe vrijheid, gelijkwaardigheid en solidariteit met elkaar op gespannen voet kunnen staan;
- ervaringen opdoen met het voeren van dialogen, omgaan met conflicten en gelijkwaardige behandeling;
- herkennen en benoemen hoe basiswaarden van de democratische rechtsstaat een rol spelen in de samenleving en het eigen leven.

Volgens het waarderingskader van de onderwijsinspectie gaat het bij de basiswaarden van de democratische rechtsstaat om de volgende aspecten:

De basiswaarde vrijheid wordt bevorderd door aandacht voor vrijheid van meningsuiting en autonomie.

Gelijkwaardigheid wordt bevorderd in de vorm van het gelijkheidsbeginsel en het afwijzen van discriminatie.

Solidariteit wordt bevorderd door verdraagzaamheid, begrip en verantwoordelijkheidsbesef en het afwijzen van onverdraagzaamheid

Burgerschap 20B - De leerling verkent hoe die kan omgaan met diversiteit in de samenleving.

Het gaat hierbij om:

- beschrijven van aspecten van diversiteit: godsdienst, levensovertuiging, politieke gezindheid, afkomst, geslacht, handicap en seksuele gerichtheid;
- verkennen van de eigen identiteit ten aanzien van aspecten van diversiteit;
- herkennen en benoemen van stereotypering, discriminatie en uitsluiting;
- benoemen van het belang dat mensen elkaar gelijkwaardig behandelen;
- ervaringen opdoen met het omgaan met verschillende perspectieven en ervaringen van anderen, overeenkomsten en verschillen, oordeel uitstellen, omgaan met mogelijkheden en gedrag van anderen.

KERNDOEL 21: DE LEERLING DOET ERVARINGEN OP MET DEMOCRATISCHE EN MAATSCHAPPELIJKE BETROKKENHEID.

Burgerschap 21A - De leerling verkent mogelijkheden om democratisch te handelen.

Het gaat hierbij om:

- beschrijven hoe je door middel van inspraak, verkiezingen en vertegenwoordiging invloed kunt uitoefenen;
- ervaringen opdoen met inspraak en besluitvorming;
- ervaringen opdoen met het uitdrukken van eigen standpunten, luisteren naar argumenten van anderen, compromissen sluiten en omgaan met de uitkomsten van besluitvormingsprocessen;
- benoemen welke bijdrage de leerling zelf levert aan democratisch handelen.

Burgerschap 21B - De leerling verkent mogelijkheden om bij te dragen aan de samenleving.

Het gaat hierbij om:

- benoemen van taken, rollen, rechten en plichten van jezelf en anderen in de samenleving;
- onderzoeken van maatschappelijke initiatieven, bewegingen en organisaties en de middelen die zij aanwenden om bij te dragen aan de samenleving of veranderingen in de samenleving teweeg te brengen;
- verkennen van actuele, maatschappelijke en duurzaamheidsvraagstukken;
- ervaringen opdoen met verantwoordelijkheid nemen voor en bijdragen aan het welzijn van anderen;
- verkennen van mogelijkheden om vanuit eigen idealen bij te dragen aan de samenleving, nu en in de toekomst.

KERNDOEL 25: DE LEERLING ONDERZOEKT VRAAGSTUKKEN OVER MENS EN SAMENLEVING

Mens en maatschappij 25A - De leerling analyseert maatschappelijke verschijnselen en ontwikkelingen en benoemt waarden en belangen.

Het gaat hierbij om:

- analyseren aan de hand van overeenkomsten en verschillen, continuïteit en verandering, en oorzaken en gevolgen;
- benoemen van de schaalniveaus waarop verschijnselen zich voordoen;
- onderscheiden van perspectieven van personen en groepen en van geografische, historische en economische invalshoeken;
- benoemen van waarden en belangen van mensen en groepen;
- redeneren over de samenleving van de toekomst.

Mens en maatschappij 25B - De leerling onderzoekt maatschappelijke vraagstukken.

Het gaat hierbij om:

- vraagstukken: duurzame ontwikkeling, historische herinnering, rechtvaardige verdeling, en participatie en inclusie;
- verkennen van vraagstukken vanuit geografische, historische en economische invalshoeken en perspectieven van belanghebbenden;
- gebruiken van relevante bronnen: kaart- en beeldmateriaal, teksten, tabellen en grafieken;
- verbanden leggen tussen mogelijke oplossingen en hun gevolgen voor de samenleving;
- presenteren van mogelijke oplossingen, met gebruik van vaktaal.

25C - De leerling verkent de omgeving van de school vanuit geografische, historische, economische en sociale invalshoeken.

Het gaat hierbij om:

- inventariseren van ruimtegebruik en weergeven in een kaart;
- herkennen en benoemen van erfgoed in de omgeving van de school;
- inventariseren van economische activiteiten, werkgelegenheid en sociale voorzieningen;
- verkennen welke aspecten van diversiteit zichtbaar zijn;
- verkennen hoe digitale technologie de omgeving van de school vergroot.

KERNDOEL 26: DE LEERLING VERKENT GEOGRAFISCHE VERSCHIJNSELEN.

[Wordt niet verder uitgeschreven in dit document dat vooral gaat over sociale vaardigheden en burgerschap]

KERNDOEL 27: DE LEERLING VERKENT GEOGRAFISCHE VERSCHIJNSELEN.

[Wordt niet verder uitgeschreven in dit document dat vooral gaat over sociale vaardigheden en burgerschap]

KERNDOEL 28: DE LEERLING VERKENT HOE MENSEN MET ELKAAR SAMENLEVEN.

Mens en maatschappij 28A - De leerling verkent economische keuzes van mensen en mogelijke gevolgen.

[Wordt niet verder uitgeschreven in dit document dat vooral gaat over sociale vaardigheden en burgerschap]

Mens en maatschappij 28B - De leerling verkent invloed en macht in de samenleving.

Het gaat hierbij om:

- verkennen hoe macht binnen verschillende staatsvormen wordt uitgeoefend;
- verkennen van de rol van overheden op lokaal, provinciaal en nationaal schaalniveau;
- benoemen hoe justitie en politie uitvoering geven aan rechtspraak en handhaving;
- verkennen van de invloed van (sociale) media en bedrijven op meningen en gedrag van mensen;
- verkennen op welke manieren mensen elkaar kunnen beïnvloeden.

Mens en maatschappij 28C - De leerling beschrijft hoe mensen omgaan met diversiteit in de samenleving.

Het gaat hierbij om:

- uitleggen dat er verschillen bestaan tussen mensen op het gebied van godsdienst, levensovertuiging, politieke gezindheid, afkomst, geslacht, handicap en seksuele gerichtheid;

- uitleggen dat er verschillen bestaan tussen mensen op het gebied van lichamelijke en cognitieve mogelijkheden, cultuur en taal;
- beschrijven hoe waarden en gebruiken tussen mensen van elkaar kunnen verschillen;
- beschrijven van diversiteit op het gebied van godsdienst en levensovertuiging: jodendom, christendom, islam, hindoeïsme, boeddhisme en humanisme;
- beschrijven hoe mensen met stereotypering, vooroordelen, racisme en discriminatie andere mensen uitsluiten;
- benoemen hoe mensen inclusie vormgeven.

Mens en maatschappij 28D - De school draagt bij aan de sociale en emotionele ontwikkeling van leerlingen en bevordert respectvolle omgang met anderen.

Het gaat hierbij om:

- aandacht schenken aan emoties en het omgaan met emoties;
- bespreekbaar maken van wensen, grenzen, mogelijkheden en beperkingen;
- stimuleren van veilige sociale omgang, weerbaarheid, samenwerking en conflicthantering;
- aandacht schenken aan relationele en seksuele ontwikkeling;
- bevorderen van respectvolle omgang met seksualiteit en seksuele diversiteit.

KERNDOEL 28E: DE LEERLING NEEMT OP EEN VEILIGE EN VERANTWOORDE WIJZE DEEL AAN HET VERKEER.

[Wordt niet verder uitgeschreven in dit document dat vooral gaat over sociale vaardigheden en burgerschap]